

**Vlaamse Toezichtcommissie voor het
elektronische bestuurlijke
gegevensverkeer**

**Beraadslaging VTC nr. 43/2017
van 20 december 2017**

Betreft: Aanvraag tot machtiging voor het meedelen van persoonsgegevens van leerlingen die zijn ingeschreven in het leerplichtonderwijs van het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi) aan het Departement Onderwijs en Vorming (departement OV) voor het gratis ter beschikking stellen van dyslexiesoftware.

I. ELEMENTEN VAN DE AANVRAAG

A. WETTELIJKE, DECRETALE EN REGLEMENTAIRE GRONDSLAGEN

1. De Vlaamse Toezichtcommissie voor het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer (hierna: "VTC");
2. Gelet op het decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer (hierna: "het e-govdecreet"), inzonderheid de artikelen 8 en 11;
3. Gelet op de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (hierna "WVP");
4. Gelet op het Koninklijk besluit van 13 februari 2001 ter uitvoering van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (hierna "KB 13 februari 2001").

B. VERLOOP VAN HET ONDERZOEK

5. Gelet op de aanvraag, ontvangen op 19 december 2017;
6. Gelet op de evaluatie van de beveiliging van het Departement OV van 15 februari 2017;
7. Gelet op de evaluatie van de beveiliging van AgODi van 15 februari 2017;
8. Gelet op de bespreking van het dossier op de vergadering van de VTC van 25 oktober 2017;
9. Beslist op 25 oktober 2017 als volgt:

II. ONDERWERP EN CONTEXT VAN DE AANVRAAG

10. Voorleessoftware en de bijhorende digitale boeken zijn een cruciaal hulpmiddel voor leerlingen met ernstige (en hardnekkige) lees-, spelling- en/of schrijfproblemen:
 1. de hulpmiddelen (een computer of laptop met voorleessoftware, een digitale versie van de werkbladen, handboeken of cursussen) bevorderen de zelfredzaamheid en het competentiegevoel van deze leerlingen. De leerling is minder afhankelijk van ouders, leerkrachten en begeleiders;
 2. de leerling krijgt meer kansen om zijn werkelijke capaciteiten te tonen:
 - voorleessoftware helpt leerlingen die technisch zo moeizaam lezen dat het tekstbegrip in het gedrang komt. Met voorleessoftware kan de leerling zich richten op de inhoud;
 - school en thuismilieu kunnen hun zorgondersteuning actiever inzetten op de vlakken die een hogere effectiviteit garanderen. Nu gaat veel tijd naar directe leeshulp en/of schrijfhulp;
 - de leerling kan bijvoorbeeld teksten lezen en schrijven die aansluiten bij zijn leeftijd en intelligentie. Dit werkt sterk motivatieverhogend. Onderzoek toont aan dat leerlingen die voorleessoftware mogen gebruiken betere studieresultaten halen en een hogere studiemotivatie hebben;
 3. de leerling kan de uitspraak van vreemde talen (of het Nederlands voor anderstaligen (nieuwkomers)) zelfstandig oefenen en veelvuldig beluisteren. De leerling kan bovendien de zinsbouw en spelling van woorden controleren door het laten voorlezen tijdens het typen.
11. Sinds 2009 subsidieert het departement OV de toekenning van dyslexiesoftware voor jongeren. Voorheen gebeurde dit door het VAPH. De toekenning van softwarepakketten, telkens bestaande uit vijf sticks, aan scholen, gebeurt op basis van een kwalitatief beoordeelde aanvraag vanuit de school. Tegenwoordig vindt werken met internettoepassingen voor (allerhande) software meer en meer ingang. Zo is het vandaag ook mogelijk om met een weblicentie voorleessoftware te downloaden van het internet, op die momenten dat je het nodig hebt. Vandaar dat gekozen werd voor het toekennen van softwarelicenties.

12. Het verlenen van de weblicentie wordt door het Departement OV uitbesteedt aan Eureka Die-'s-Lekti-kus vzw (hierna Eureka vzw).

III. ONDERZOEK VAN DE AANVRAAG

A. ONTVANKELIJKHEID

13. Het betreft de identificatiegegevens van leerlingen die zijn ingeschreven in het leerplichtonderwijs in een erkende instelling. In casu betreft het dus een latere verwerking van gegevens die informatie bevatten omtrent een geïdentificeerde natuurlijke persoon. Deze gegevens kunnen dus als persoonsgegevens in de zin van artikel 1, §1, WVP, gekwalificeerd worden.

14. Aangezien deze persoonsgegevens op een geautomatiseerde wijze worden verwerkt, is de WVP van toepassing¹.

15. Overeenkomstig artikel 8, eerste lid, van het e-govdecreet vereist elke elektronische mededeling van persoonsgegevens door een instantie² een machtiging van de VTC, tenzij de elektronische mededeling van gegevens al onderworpen is aan een machtiging van een ander sectoraal comité, opgericht binnen de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer.

16. De persoonsgegevens worden opgevraagd bij het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AgODi), die de databank Discimus beheert. AgODi is een intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid, behorend tot het Vlaams Ministerie van Onderwijs & Vorming. Bijgevolg is AgODi een "instantie" in de zin van artikel 4, § 1,

¹ Art. 3, §1 WVP.

² Het begrip 'instantie' wordt gedefinieerd in artikel 2, 10°, van het decreet als: "een instantie, vermeld in artikel 4, §1, van het decreet van 26 maart 2004 betreffende de openbaarheid van bestuur".

Art. 4. § 1. Dit decreet is van toepassing op de volgende instanties :

1° het Vlaams Parlement en de eraan verbonden instellingen;

2° de diensten, instellingen en rechtspersonen die afhangen van de Vlaamse Gemeenschap of het Vlaamse Gewest;

3° de gemeenten en de districten;

4° de provincies;

5° de andere gemeentelijke en provinciale instellingen, met inbegrip van de verenigingen zonder winstoogmerk waarin één of meer gemeenten of de provincies minstens de helft van de stemmen in één van de beheersorganen heeft of de helft van de financiering voor haar rekening neemt;

6° de verenigingen van provincies en gemeenten, bedoeld in de wet van 22 december 1986 betreffende de intercommunales, en de samenwerkingsvormen zoals geregeld in het decreet van 6 juli 2001 houdende de intergemeentelijke samenwerking;

7° de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, hierna O.C.M.W.'s te noemen, en de verenigingen, bedoeld in hoofdstuk 12 van de organieke wet van 8 juli 1976 betreffende O.C.M.W.'s;

8° de polders, bedoeld in de wet van 3 juni 1957 betreffende de polders, en de wateringen, bedoeld in de wet van 5 juli 1956 betreffende de wateringen;

9° de kerkfabrieken en de instellingen die belast zijn met het beheer van de temporalien van de erkende erediensten;

10° alle andere instanties binnen het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap.

10° van het decreet van 26 maart 2004 betreffende de openbaarheid van bestuur, valt bijgevolg onder het toepassingsgebied van artikel 8 van het e-govdecreet.

17. De VTC is derhalve bevoegd om voorliggende machtigingsaanvraag te behandelen.

B. TEN GRONDE

B.1. FINALITEITSBEGINSEL

18. Artikel 4, §1, 1°, WVP, stelt dat iedere verwerking van persoonsgegevens eerlijk en rechtmatig moet zijn. Dit houdt in dat iedere gegevensverwerking dient te gebeuren op een transparante wijze en mits naleving van het recht.

19. Overeenkomstig artikel 4, §1, 2°, WVP, dienen persoonsgegevens voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden te worden verkregen en mogen zij niet verder worden verwerkt op een wijze die onverenigbaar is met die doeleinden. Hierbij wordt rekening gehouden met alle relevante factoren, met name de redelijke verwachtingen van de betrokkene en met de toepasselijke wettelijke en reglementaire bepalingen. De VTC onderzoekt hierna de verschillende aspecten van dit finaliteitsbeginsel.

Oorspronkelijk doeleinde van de gegevensverwerking:

20. De leerlingengegevens worden momenteel voor verschillende doeleinden gebruikt. Zo is het noodzakelijk om over de leerlingengegevens te beschikken om de middelen (werkingsbudgetten en personeelsomkadering) voor de onderwijsinstellingen en begeleidende diensten te kunnen berekenen. De leerlingenaantallen bepalen ook de dotaties van de Gemeenschappen (artikel 39 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten). Daarnaast worden de leerlingengegevens gebruikt om de leerplichtcontrole te kunnen uitvoeren. De leerlingengegevens worden ook aangeleverd aan de afdeling studietoelagen, die deze gegevens gebruiken om schooltoelagen toe te kennen en terug te vorderen. Ten slotte leveren de leerlingengegevens belangrijke beleidsinformatie, zoals schoolpopulatie, opleidingsbehoeftes en slaagkansen.

21. De wettelijke basis van de oorspronkelijke gegevensverwerking is:

- de wet van 29 mei 1959 tot wijziging van sommige bepalingen van de onderwijswetgeving;
- de wet van 29 juni 1983 betreffende de leerplicht;
- artikel 39 van de bijzondere wet van 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten - het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997;
- het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen;
- het decreet van 8 juni 2007 betreffende de studiefinanciering van de Vlaamse Gemeenschap;
- het decreet van 4 juli 2008 betreffende de werkingsbudgetten in het secundair onderwijs en tot wijziging van het decreet basisonderwijs van 25 februari 1997.

22. AgODi heeft tot taak:

1. het verzorgen van de administratieve en financiële dienstverlening voor scholen;
2. het ondersteunen en informeren van scholen;
3. het nagaan of de middelen correct worden gebruikt;
4. het meewerken aan de realisatie van het beleid en de beleidsevaluatie, in samenwerking met het departement en de andere agentschappen;
5. het bijdragen tot een correcte en tijdige toepassing van de financieringswet.

23. In de beheersovereenkomst 2011-2015 met de minister³ zijn strategische en operationele doelstellingen overeengekomen, zoals "Het agentschap draagt via het ondersteunen van het inschrijvingsrecht en faciliteren van gelijke onderwijskansen bij tot een succesvolle schoolloopbaan van alle leerlingen" (strategische doelstelling 3).

Doeleinde van de verdere verwerking:

24. Het decreet van 21 maart 2014 betreffende maatregelen voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften (M-decreet) verankert het recht op redelijke aanpassingen voor alle leerlingen ongeacht of er een specifieke diagnose is of niet. De beslissing om hulpmiddelen in te zetten past in een zorgtraject op school. De school heeft de verantwoordelijkheid om aansluitend op de onderwijsbehoeften van de leerling aanpassingen te doen (binnen redelijke grenzen). Het CLB heeft daarbij een belangrijke ondersteunende rol. Door de inzet van voorleessoftware leren zowel de leerlingen als al diegene die hen begeleiden (leerkrachten, begeleiders, CLB,) dat er compenserende hulpmiddelen bestaan. Dit opent perspectieven naar het gebruik van andere hulpmiddelen (redelijke aanpassingen) in andere contexten.

25. Sinds 2009 subsidieert het departement OV de toekenning van dyslexiesoftware voor jongeren. Voorheen gebeurde dit door het VAPH.

26. Het verlenen van de weblicentie wordt door het departement OV uitbesteedt aan Eureka vzw, overeenkomstig het besluit van de Vlaamse Regering betreffende de toekenning van een subsidie aan Eureka Die-'s-Lektikus vzw voor de werking van 'ADBib Vlaanderen' van 1 september 2017 tot en met 31 augustus 2018 en voor het project 'vrij ter beschikking stellen van voorleessoftware via weblicenties' in de periode 1 december 2017 t.e.m. 30 november 2018 (subsidiebesluit).

27. Eureka vzw heeft als doelstelling leerlingen met ernstige lees- en spellingsproblemen te helpen. Binnen de werking 'ADIBib Vlaanderen' worden op school gebruikte handboeken omgezet naar een met voorleessoftware hanteerbaar format. De vzw werkt hiervoor samen met de Vlaamse uitgevers. Deze bezorgen een digitale kopie van hun handboeken aan de v.z.w., die ze via gespecialiseerde en met overheidsmiddelen gefinancierde software (ADIBib-software) omzet naar een voor de leerlingen gebruiksklaar formaat. De leerling in kwestie kan het handboek dan hanteren met voorleessoftware (indien de voorleessoftware dat aankan, zie verder). Naast activiteiten die

³ <http://www.bestuurszaken.be/overzicht-beheers-samenwerkings-en-managementovereenkomsten-2011-2015>

rechtstreeks verband houden met de aanmaak van ADIBoeken (naast het omzetten zelf is het capteren van vragen en het verdelen een belangrijk element van de werking) is de v.z.w. actief op het terrein van expertiseontwikkeling, bekendmaking en sensibilisering/stimulering.

28. Een belangrijk onderdeel van het subsidiebesluit is het 'vrij ter beschikking stellen van voorleessoftware via weblicenties'. Tegen eind 2017 moet voorleessoftware vrij ter beschikking zijn voor alle leerlingen in het lager en secundair onderwijs die er nood aan hebben.

Voor vzw Eureka Die-'s-lekti-kus wordt hiervoor een belangrijke rol weggelegd (artikel 4 subsidiebesluit): registratieplatform, communicatie van dit nieuwe aanbod, sensibilisering en vorming voor leraren, beoordelen softwarepakketten, vergoeden van de leveranciers.

29. De VTC is van oordeel dat de doeleinden van de verdere verwerking welbepaald en uitdrukkelijk omschreven zijn in de zin van artikel 4, §1, 2°, WVP.

30. Aangaande de vereiste van verenigbaarheid met het oorspronkelijk doeleinde, wijst de VTC erop dat de geplande verwerkingen, bestaan uit latere verwerkingen van gegevens die oorspronkelijk voor andere doeleinden werden verwerkt. De rechtmatigheid van deze latere verwerkingen is aldus afhankelijk van hun verenigbaarheid met de oorspronkelijke verwerking.

31. Aangezien de leerlingen zich zelf registreren om gebruik te maken van de dyslexiesoftware, kunnen ze er redelijk vanuit gaan dat hun gegevens worden gecontroleerd bij de instantie van de Vlaamse overheid die bevoegd is voor het leerplichtonderwijs. Er kan dus geoordeeld worden dat de doeleinden van de latere verwerking niet onverenigbaar zijn met deze van de oorspronkelijke verwerking.

32. De rechtmatigheid van de verdere verwerking werd hoger reeds aangetoond.

33. Niettemin moet wel rekening worden gehouden met de belangen van de betrokkenen. Vandaar dat de vereisten van transparantie en beveiliging een doorslaggevende rol spelen (zie onder B.3 en B.5)

B.2. PROPORTIONALITEITSBEGINSEL

B.2.1. Aard van de gegevens

34. Overeenkomstig artikel 4, §1, 3°, WVP, moeten persoonsgegevens toereikend, ter zake dienend en niet overmatig te zijn, uitgaande van de doeleinden waarvoor zij worden verkregen of waarvoor zij verder worden verwerkt.

35. Het betreft de volgende persoonsgegevens van leerlingen met dyslexie, leerlingen met dyspraxie, leerlingen met ASS, leerlingen met een visuele beperking, leerlingen met een fysieke beperking en anderstalige leerlingen. Er

wordt ingeschat dat dyslexiesoftware voor ongeveer 10 % van de leerlingenpopulatie in min of meerdere mate een ondersteunende faciliterende rol kan spelen⁴.

36. Volgende gegevens van de leerlingen worden opgevraagd:

Exacte Behoeft	Proportionaliteit
Ingeschreven in leerplichtonderwijs in een erkende instelling	Is een voorwaarde voor de gratis weblicentie
Instelling: naam, locatie en contactgegevens (publieke gegevens)	Is een voorwaarde voor de gratis weblicentie

37. Het INSZ-nummer⁵ is de unieke sleutel om de betrokken leerling te identificeren en de uitwisseling van de gegevens te faciliteren. De leerling registreert zich aan de hand van zijn INSZ-nummer om gebruik te maken van de voorleessoftware. Eureka zal aan de hand van dit INSZ-nummer de gegevens vermeld in randnummer 36 opvragen bij AgODi.

38. Aangezien Eureka nog niet gemachtigd werd tot gebruik van het rijksregisternummer, vermeld de aanvraag dat hiertoe een aanvraag werd ingediend bij het sectoraal comité van het Rijksregister.

39. De VTC is van oordeel dat de gegevensbevraging conform is aan artikel 4, §1, 3°, WVP en toereikend, terzake dienend en niet overmatig voor de doeleinden, vermeld in randnummers 24 e.v.

B.2.2. Bewaringstermijn van de gegevens

40. Artikel 4, §1, 5°, WVP voorziet dat persoonsgegevens niet langer mogen worden bewaard dan noodzakelijk is voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verkregen of verder worden verwerkt.

41. De bewaartermijn van de gevraagde gegevens door Eureka vzw bedraagt 1 jaar aangezien de weblicenties worden verstrekt voor 1 jaar.

42. De VTC gaat akkoord met deze werkwijze.

⁴ Uit: "Dyslexiesoftware! En nu? Inspiratiebron bij de implementatie van ICT-hulpmiddelen binnen het zorgbeleid van de school": "Ongeveer 7% van de leerlingen kampt met ernstige lees-, spelling- en/of schrijfproblemen. Dit betekent ongeveer 60.000 leerlingen in het Vlaamse lager en secundair onderwijs.

⁵ Dit is het inschrijvingsnummer sociale zekerheid dat overeenkomt met het Rijksregisternummer of met het zogenaamde "bisnummer" of kruispuntbanknummer voor natuurlijke personen die niet zijn ingeschreven in het Belgisch bevolking— of vreemdelingenregister. Het gebruik van het identificatienummer van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, overeenkomstig artikel 8 van de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid, vrij voor wat het bisnummer betreft.

B.2.3. Frequentie van de toegang

43. De toegang tot de gevraagde gegevens is permanent. Een leerling kan op elk moment een aanvraag indienen voor de voorleessoftware.

44. De VTC gaat akkoord met deze toegangsfrequentie.

B.2.4. Duur van de machtiging

45. De machtiging wordt gevraagd voor de periode waarvoor een subsidie werd toegekend aan Eureka vzw voor de werking van ADIBib Vlaanderen tot 31 december 2018.

46. De VTC gaat akkoord met deze termijn.

B.2.5. Bestemmingen en/of derden waaraan gegevens worden meegedeeld

47. De gevraagde persoonsgegevens worden ter beschikking gesteld aan interne gebruikers van de ADIBib van Eureka Die-'s-Lekti-kus vzw: twee voltijdse medewerkers en een ICT-er op zelfstandige basis voor gerichte prestaties.

48. De VTC gaat hiermee akkoord.

B.3. TRANSPARANTIEBEGINSEL

49. Artikel 9 WVP voorziet in een verplichting tot informatie van de betrokken personen van wie persoonsgegevens worden gebruikt.

50. De VTC herinnert eraan dat een eerlijke en rechtmatige verwerking van gegevens een verwerking is die verloopt op een transparante wijze. Eén van de hoekstenen van een transparante verwerking is de informatieplicht aan de burger, vermeld in artikel 9, §2, WVP.

51. Op de ADIBib website zal het project en alle datastromen worden toegelicht. De leerling kan zich vrijwillig registreren.

52. Onderwijs en Vorming deelt alle info i.v.m. machtigingen en gegevensstromen d.m.v. een beperkte beschrijving, een link naar extra info en een vermelding van de contactpersoon op de publieke website <http://onderwijs.vlaanderen.be/informatieveiligheid>

53. De VTC gaat akkoord met deze maatregelen.

B.4 EXTERNE VERWERKERS EN DIENSTENINTEGRATOREN

54. De externe verwerker van AgODi is HB-plus. HB-plus biedt de dienst AMaaS (Applicatie Management as a Service) aan. AMaaS omvat het beheer van de toepassing.⁶

55. Het project wordt door het Departement OV uitbesteedt aan Eureka Die-'s-Lektikus vzw. Eureka Die-'s-Lektikus vzw beheert registratieplatform ADIBib dat digitale versies van gewone, gedrukte schoolboeken ter beschikking stelt aan leerlingen met ernstige lees- en/of schrijfproblemen.

56. De VTC herinnert er aan dat ingeval van onderaanneming, de privacywet aan iedere verantwoordelijke voor de verwerking oplegt om zijn relatie met externe verwerker te omkaderen met een overeenkomst die voldoet aan de voorschriften van artikel 16, §1, WVP.

57. Op basis van het INSZ-nummer kan het registratieplatform via de MAGDA-dienst 'inschrijvingen in het onderwijs' controleren of de leerling ingeschreven is in een erkende instelling.

B.5. BEVEILIGING

58. Het veiligheidsbeginsel voor de verwerkingen van persoonsgegevens, bepaald in artikel 16 WVP, verplicht de verantwoordelijke voor de verwerking tot het nemen van de passende technische en organisatorische maatregelen om de gegevens die hij verwerkt te beschermen en zich te wapenen tegen afwijkingen van het doeleinde. Het passend karakter van deze veiligheidsmaatregelen hangt enerzijds af van de stand van de techniek en de hiermee gepaard gaande kosten, en anderzijds van de aard van de te beschermen gegevens en de potentiële risico's.

59. De toepassing van ADIBib die zal zorgen voor de registraties van de aanvragen voor voorleessoftware zal aansluiten op het MAGDA-platform van de Vlaamse Overheid en via webservice de dienst 'Inschrijvingen in het onderwijs' bevragen. Deze dienst stelt de afnemer in staat om gegevens van een persoon op te vragen met betrekking tot de inschrijvingshistoriek in het onderwijs.⁷

60. Het opzetten van een gepaste beveiliging maakt integraal deel uit van het MAGDA-toelatingsproces. Het uitwisselen van gegevens tussen de bronsystemen en de toepassing of het systeem van de afnemer moet op een veilige manier verlopen. MAGDA diensten maken daarvoor gebruik van certificaten. De afnemer is verantwoordelijk om de nodige certificaten aan te vragen via het VO-DCB (het Digitaal Certificatenbeheer van de Vlaamse overheid) en om deze te gebruiken bij iedere oproep van een MAGDA dienst.⁸

⁶ <https://overheid.vlaanderen.be/hb-plus>

⁷ Meer informatie: <https://overheid.vlaanderen.be/magda-gegevens-onderwijs-en-diplomas>

⁸ Meer informatie: <https://overheid.vlaanderen.be/mafda-toelatingsproces-%E2%80%93-opzetten-van-beveiliging>

IV. BESLUIT

61. De VTC machtigt AgODi om de gevraagde persoonsgegevens mee te delen aan het departement OV voor de doeleinden en onder de voorwaarden vermeld in deze machtiging.

62. De machtiging wordt toegekend voor een periode van 1 december 2017 tot 31 december 2018.

Willem Debeuckelaere,
Voorzitter